

På Björkudden, på Bosön, skapade Aurore Looft ett pensionat, ett sommarparadis för bland andra de skådespelare som var engagerade av Svensk Bio, föregångaren till SF, för inspelningar i den stora filmateljén på Läroverksvägen. Pensionatsverksamheten utvecklades successivt från en ganska enkel början 1912. "Gula villan" och "Stora villan" fick efter hand lite högre standard och en tredje villa tillkom. Här berättar Gudrun Looft-Svensson om sin remarkabla farmor.

Med Mauritz Stiller på Björkudden

(Sommaren 1913 flyttade alla skådespelarna till Björkudden, som de upplevde som ett paradiset.) Ingen ägde bil. Antingen promenerade man till båthamnen vid Täckas udden där man hämtades med roddbåt eller gick man den långa vägen via Bosön. Alla, och främst den legendariske filmregissören Mauritz Stiller, lät Farmor förstå att det var hennes absoluta skyldighet att ta hand om dem även följande sommar. Och ingen annanstans än på Björkudden, där de kunde bilda en egen liten skådespelarkoloni, helt avskilda från yttervärlden.

Stora Björkudden. Fotograf okänd.

Gula villan. Fotograf okänd.

Så blev det också. Faster Sonja, som kom in vid Dramatens elevskola i september samma år, skriver i vår släktkrönika: "Sommaren 1914 blev Björkudden ett slags annex till filmateljén på Lidingö. Alla som varit med om att skapa det som kallas svensk stumfilms storhetstid, även med internationella mått mätt – såväl regissörer som skådespelare – antingen bodde hos oss eller hälsade på där. Jag fick vara med vid de flesta inspelningar, både interiörer och exteriörer, och se Mauritz Stiller ge regi. Gissa hur det kändes för en teaterbiten ungdom.

Nu hade vi pump med dricksvatten på gården, men alltså bara fotogenlampor. Vi hade två underbara bigarråträd, hallon- och krusbärsbuskar i mängd, stora smultron- och jordgubbsland och alla sorters grönsaker. Fina fiskevatten. Ett stort vardagsrum en trappa upp och matsal på n.b. Vid vackert väder dukades det på verandan. Vin till maten. Kaffe dracks ute i det fria med hela Askrikefjärden framför fötterna och sagolika solnedgångar som kunde avnjutas till punsch och andra tillbehör, som mamma kunde beställa ut. Ännu inget Brattsystem. Och inga bilar.

Mamma hade skaffat utombordsmotorer till tre båtar. Det gjordes badutflykter till Bogesundlandet mitt emot med matsäckskorg, kanske en avstickare till Waxholm någon kväll. Vädret var strålande vackert den sommaren. Senare i livet har jag mött många av dessa våra gäster som stora stjärnor vid t.ex. Det Konglige i Köpenhamn eller Nationalteatret i Oslo, mätta på ära och berömmelse, men alla blev rent lyriska när de tänkte tillbaka på sommaren på Björkudden. Den sista i sitt slag ty den 1 augusti bröt Världskriget ut och från den dagen blev världen sig aldrig mer lik igen.”

Mauritz Stiller vägrade att uppge sitt balkongrum högst upp i Stora villan, som han hade lagt beslag på 1913. Under 10 somrar bodde han där och åt hos Farmor. Han älskade att bo vid vatten och han älskade att simma, helst utan baddräkt. Vackra sommarmorgnar kunde han ta sig ett dopp och sedan dyka upp och gå förbi övriga gäster, lång, kraftig och helt naken med sina stora händer som fikonlöv och hälsa artigt till höger och vänster. Oerhört chockerande!

Ibland kunde det hända att Stiller på väg till Björkudden promenerade till Grönstavägen, klädde av sig alla kläder och vek ihop dem i en prydlig hög. Överst lade and plånboken. Sedan simmade han över till Björkudden, där han bad någon att med båt hämta klädhögen.

1922 köpte han en tomt längre in i viken och byggde sig en egen villa som just stod färdig då han tog Greta Garbo med sig och for till Hollywood. Men innan dess hade Björkudden några vinterdagar besök av Greta Garbo och hela filmteamet. Vargjakten i Gösta Berlings saga, hennes debutfilm, inspelades på Askrikefjärdens is. I verkligheten var vargarna schäferhundar, som fått tyngder i svansarna för att bli mer vargliga.

Ur Lidingöboken 1999, "Björkudden" av Gudrun Looft-Svensson